

Unga väljare i Sverige 1956–2006

text: Henrik Oscarsson och Mikael Persson

Introduktion

På vilket sätt skiljer sig ungas väljarbeteende från äldre väljares? Vilka trender kan vi identifiera i unga människors politiska beteende? Frågorna är centrala för förståelsen av politisk förändring i det svenska samhället. Inom internationell forskning är frågor om hur individers position i livscykelns påverkar deras politiska beteende och preferenser ett aktivt och dynamiskt forskningsfält (se Quintelier 2007, van der Eijk & Franklin 2009¹). Även om det finns en hel del sentida svensk forskning om politisk socialisation och om ungas relation till politik (jfr Amnå, Ekström, Kerr & Stattin 2009, Johansson 2007, Oscarsson 2002, Sörbom 2002) finns endast lite forskning med särskilt fokus på unga som väljare. Ålders- och generationsfaktorer är givetvis alltid närvarande i de flesta analyser av väljarbeteende (jfr Oscarsson & Holmberg 2008) men det finns få aktuella publikationer där våra erfarenheter om ungas politiska beteende i samband med valen är samlade, ett undantag är dock Oscarsson (1998). I den här texten gör vi en översikt kring utvecklingslinjer i unga väljares politiska attityder och beteenden under det senaste halvsekle. Analyserna baseras på svenska valundersökningar från perioden 1956–2006.

Det finns flera skäl till att unga väljares beteende är intressant och viktigt att studera. För det första är det av värde att veta om unga människor utnyttjar sina möjligheter till politiskt inflytande genom att delta i de allmänna valen. Är det så att unga väljare utövar oproportionerligt litet infly-

tande jämfört med övriga väljare? För det andra kan vi genom att studera hur unga väljares preferenser skiljer sig från äldres få en antydning om den politiska utvecklingen. De unga väljarna har många riksdagsval framför sig. Vad blir konsekvenserna om de tar med sig sina nuvarande värderingar in i framtiden? För det tredje är ungas väljarbeteende och preferenser en viktig fråga för demokratins fortlevnad. För att demokratin ska kunna leva vidare är det av vikt att politiskt deltagande och politiskt intresse i tillräckligt stor utsträckning förs vidare från generation till generation. Nivåerna på exempelvis valdeltagande kan också anses säga något om den representativa demokratins legitimitet nu och i framtiden.

I Sverige har vi mycket goda förutsättningar för att studera hur ungas väljarbeteende har förändrats över tid. Den första svenska riksrepresentativa valundersökningen genomfördes redan 1956, vilket innebär att Sverige har en av världens allra längsta tidsserier. I det här kapitlet analyserar vi unga väljares beteende i de sexton riksdagsval som ägde rum från 1956 till 2006.² I och med att tidsserien går så långt tillbaka innebär det att de första förstagångsväljarna vi kan analysera är födda redan 1935 medan de senaste är födda så sent som 1988.

Vi kommer att undersöka trender samt ålders- och generationsskillnader för fem olika faktorer som alla kan betraktas som centrala för en utvärdering av unga väljares relationer till politiken och det demokratiska systemet: valdeltagande, politiskt intresse, partiidentifikation, ideologi och

partival. För var och en av dessa faktorer kommer vi att jämföra unga väljare med samtliga väljare under så många val tillbaka i tiden som möjligt. Vi kommer även att se närmare på olika generationers beteende och preferenser vid olika tidpunkter i livscykeln. Dessutom jämför vi första-, andra- och tredjegangsväljare med valmanskåren i sin helhet.

Livscykeeffekter, generationseffekter och periodeffekter

Studier av unga väljare medför flera betydande metodologiska problem. Det huvudsakliga problemet handlar om att kunna särskilja effekter av position i livscykeln från faktorer som är specifika för den tidpunkt som studien är utförd och effekter av att tillhöra en särskild generation (jfr Phelps 2004, 2005, Wass 2008). Om man bara använder sig av en enstaka studie är det naturligtvis omöjligt att skilja dessa faktorer åt eftersom de sammanfaller i tiden. Men i och med att vi använder en lång tidsserie kan vi i viss mån särskilja dessa typer av effekter från varandra. Det är av vikt eftersom förklaringarna till dessa effekter baseras på olika teorier om vad som påverkar politiskt beteende och preferenser.

Vad är då skillnaden mellan livscykeeffekter och generationseffekter? Livscykeeffekter betecknar skillnader i beteenden mellan människor i olika åldrar till följd av att de befinner sig i olika skeenden av livet. I och med att individer träder in i olika faser i livet förändras deras attityder och beteenden. Unga, medelålders och äldre placeras in i olika sociala kontexter som påverkar deras politiska val. Viktiga faktorer för unga i deras sociala kontext är olika transitionsprocesser som påverkar deras politiska socialisationsprocess,

som att genomgå en utbildning (jfr Persson & Oscarsson 2010) eller att etablera sig på arbetsmarknaden (jfr Verba, Schlozman & Brady 1995).

Ungas i många fall relativt osäkra position och framtid påverkar naturligtvis deras politiska ställningstaganden. När ungdomar blir unga vuxna inträder vanligtvis flera viktiga förändringar av den sociala kontexten där de viktigaste är att skaffa en egen bostad, ett arbete och bilda familj (jfr Highton & Wolfinger 2001). Den förändrade sociala kontexten (sammanhanget) innebär bland annat nya möten med välfärdsinstitutioner som leder till nya prioriteringar och att nya politiska frågor blir viktigare, erfarenheter som avspeglas i individers politiska attityder och beteenden. När olika generationers beteenden och attityder visar samma mönster när de befinner sig i motsvarande skeden i livscykeln kan man anse sig ha stöd för teorin om livscykeeffekter.

Generationseffekter, eller kohorteffekter som de också ibland kallas, betecknar specifika skillnader mellan generationer som beror på att särskilda händelser eller skeenden i samhället präglar generationen under socialisationsprocessen. Generationseffekter påverkar inte samtliga individer i samhället utan endast den grupp som befinner sig i de mest formbara åren i socialisationsprocessen, det vill säga ungdomar. Exempel på faktorer som präglar en generation kan exempelvis vara att växa upp under en krigsperiod eller under en ekonomisk hög- eller lågkonjunktur. Specifikt för generationseffekter är att de förhållanden som präglar generationens kritiska socialiseringsfas hänger kvar när individerna blir äldre.

I våra analyser jämför vi fem olika generationers väljarbeteende och politiska preferenser vid olika åldrar. Hur åtskillnaden mellan olika generationer bör göras är naturligtvis en fråga som är öppen för diskussion. Här har vi dock valt att tillämpa

den generationsindelning som används i den mest betydelsefulla forskningen inom området på senare år (Zukin, Keeter, Andolina, Jenkins & Delli Carpini 2006).

Den första generationen

Förkrigsgenerationen – utgörs i våra analyser av individer födda före första världskrigets slut 1918. Det rör sig om individer som växte upp i ett samhälle på väg in i en industrialiseringsprocess och vars uppväxt huvudsakligen präglades av mellankrigstidens förutsättningar. Dessvärre kan vi inte studera dessa individers valarbeteende som unga eftersom de yngsta medlemmarna av denna generation redan hunnit bli 38 år vid tidpunkten för den första svenska valundersökningen.

Den andra generationen

Världskrigsgenerationen – utgörs av individer födda efter första världskriget, mellan de båda världskriegen och under andra världskriget, det vill säga mellan 1918 och 1945. Ungdomsperioden för de äldsta i denna generation präglas av depressionen på 1930-talet medan de yngsta i generationen upplever sin barndom under återuppbyggnaden efter andra världskriget.

Den tredje generationen

Rekordårgenerationen – utgörs av individer födda 1946–1964, det vill säga under högkonjunkturen efter andra världskriget. Detta är den första av de fem generationerna där förstagångsväljare kan urskiljas i våra analyser. Denna generation präglas av att de var barn och ungdomar under 1950-talets välståndsökning och 1960-talets politiska och sociala omvälvningar.

Den fjärde generationen

Generation X – utgörs av individer födda 1965–1976. De äldsta i denna generation upplevde 1970-talets kris under sin barndom och 1980-talets yuppie-era medan de var ungdomar. Medan rekordårgenerationen genomgick sin kritiska socialiseringsprocess under 1960-talets vänstervindar präglades generation X av högervindarna under 1980-talet.

Den femte generationen

Internetgenerationen – utgörs av individer födda 1977 eller senare. Detta är den första generation som växt upp och präglats av kommunikationsrevolutionen via internet. Internetrevolutionen innebär att den yngsta generationen växt upp i ett helt annat medie- och kommunikationslandskap än tidigare generationer, en ny kontext som rimligen kan tänkas påverka deras politiska beteende och preferenser.

I den här typen av analyser bör man även ta hänsyn till periodeffekter. Till skillnad från generationseffekter påverkar periodeffekter samtliga väljare vid den aktuella tidpunkten och inte endast de som befinner sig i den kritiska fasen av sin socialisationsprocess. Periodeffekter kan exempelvis vara klimatet i den politiska debatten, opinionsläget och vilka som är de huvudsakliga frågorna på den politiska agendan. Till skillnad från generationseffekter är periodeffekter mer kortvariga och väljarna bär inte med sig tydliga spår av dessa erfarenheter i kommande val.

Ett skäl till varför en generation (kohort) skiljer sig från en annan kan vara att olika generationer i olika hög grad utvecklar en vana att rösta vid unga år. Eftersom vi sysslar med valforskning vill vi avslutningsvis lägga till ytterligare ett perspektiv. I vilken mån individer inom olika generationer röstar av vana kan tänkas vara en bakomliggande

mekanism till generationseffekter. Enligt teorin om vaneröstning är de första valen centrala i den politiska socialiseringsprocessen. Röstning (och icke-röstning) är vanebildande – om man röstar i sitt första val är det större sannolikhet att man röstar i de påföljande. Om man å andra sidan under sina första val har vant sig vid att ligga på soffan är sannolikheten större att man kommer att avstå från att rösta även i kommande val. Även under kontroll för socioekonomiska faktorer visar forskningen att det finns stöd för teorin om vaneröstning – att väljarbeteende i tidigare val predicerar väljarbeteende i kommande val (Brody & Sniderman 1977, Gerber, Green & Shachar 2003).

För att pröva de olika perspektiven kommer vi att presentera tre olika typer av analyser för var och en av våra fem centrala indikatorer.

1. Vi jämför unga väljare (under 26 år) med samtliga väljare för att studera skillnaderna mellan de båda grupperna vid varje val. Denna analys ger svar på frågan om ungas politiska attityder och politiska beteende skiljer sig från den övriga befolkningens och hjälper till vid tolkningen av periodeffekter. Om kurvorna över tid följer samma mönster men befinner sig på olika nivåer, kan det tolkas som stöd för att periodeffekter kan förklara upp- och nedgångar.

2. Vi jämför första-, andra- och tredjeångsväljare med samtliga väljare för att pröva teorin om vaneröstning. Beter sig förstagångsväljare annorlunda jämfört med övriga i och med att det är deras första val? Dessa analyser testar framförallt livscykel-effekter, i vilken mån har tredjeångsväljarnas väljarbeteende ”normaliserats” till att likna genomsnittsväljarens beteende?

3. Vi jämför de fem generationernas väljarbeteende vid olika skeden i livscykeln. Den här analysen testar alltså effekten av både generation och livsfas genom att jämföra politiskt beteende vid olika åldrar inom de olika generationerna.

Unga väljares valdeltagande

Individens tendens att delta i allmänna demokratiska val betraktas av många som ett av de viktigaste utvärderingskriterierna på en väl fungerande demokrati. Allt annat lika leder ett högt valdeltagande till att man ökar möjligheten att uppnå två av den representativa demokratins grundvärden: politisk jämlikhet och folkviljans förverkligande. Sannolikheten att en individ använder sin rösträtt beror på många olika resurs- och motivationsfaktorer men några av de centrala förklaringarna kan föras till två huvudkategorier:

- 1.** social status (till exempel utbildning, bostadsort, klass- och yrkestillhörighet samt inkomst)
- 2.** social integration (till exempel om individen har ett arbete, bor tillsammans med någon, språkkunskaper, storleken på individens sociala nätverk samt individens föreningsaktivitet).

Politisk kunskap och erfarenhet är andra viktiga förklaringsfaktorer för valdeltagande (Holmberg & Oscarsson 2004).³ Just därför är det inte särskilt underligt att unga väljare kan förväntas ha lägre politiskt deltagande än äldre. Unga väljare har inte hunnit klättra lika långt i de sociala hierarkierna och är inte lika socialt integrerade i samhället som medelålders och äldre. Intresse och kunskap tenderar att ackumuleras med ökad erfarenhet. Därför vore det konstigt att förvänta sig något annat än att unga i lägre grad deltar i allmänna val än äldre.

Figur 10.1 visar hur valdeltagandet i gruppen under 26 år skiljer sig från valdeltagandet i väljarkåren som helhet. Det förväntade mönstret – att unga deltar i lägre grad än äldre – har infallit vid samtliga val sedan 1960. I samband med några av de jämna och ideologiskt polariserade 1970-talsvalen var visserligen valdeltagandet bland unga nästan lika högt som i valmanskåren som helhet. Men i normalfallet är valdeltagandet mellan 5 och 10 procentenheter lägre bland unga jämfört med i hela väljarkåren. I figur 10.1 syns tydligt att valdeltagandeskillnaderna mellan unga och äldre väljare har varit klart större i de senaste valen än under 1970- och 1980-talen.

Valdeltagande har alltid haft ett tydligt samband med fysisk ålder som i huvudsak beror på hur egenskaper som social status och social integration förändrar sig under livets gång (Franklin 2004). Valdeltagandet ökar stadigt med ökad ålder ända fram till ungefär den tidpunkt i livet då individen lämnar arbetslivet. I 65–70-årsåldern minskar därför sannolikheten att dyka upp vid valurnorna i takt med att individer monterar ned sina sociala nätverk. Ensamhet, ohälsa och hög ålder bidrar också till att ytterligare minska sannolikheten för att man röstar.

Vi kan därför förvänta oss att personer som har möjlighet att rösta för andra och tredje gången går och röstar i större utsträckning än unga förstagångsväljare (figur 10.2). Detta har inte entydigt varit fallet i svenska riksdagsval under perioden 1960–2006. Gruppen förstagångsväljare har

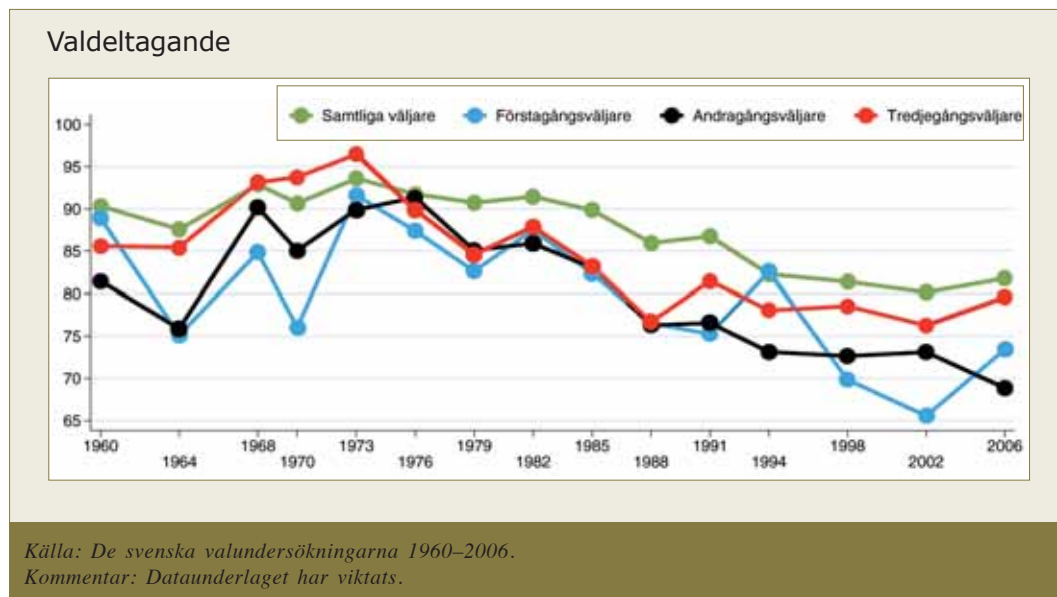
Figur 10.1 Andel unga väljare och samtliga väljare i genomsnitt, 1960–2006. Procent.

för det mesta men inte alltid varit den grupp som haft lägst valdeltagande. Vid valet 2006 visar valundersökningarna exempelvis att valdeltagandet var högre bland förstagångsväljarna (73 procent) än bland andragångsväljarna (69 procent). Under det senaste halvsekle har andra- och tredjegångsväljarna turats om att vara gruppen med högst valdeltagande.

I figur 10.3 redovisas resultaten av en kohortanalys där fem generationers valdeltagande i olika åldrar har kartlagts. Kurvorna visar utvecklingen av valdeltagandet för respektive generation. Resultaten visar tydligt att krigsgenerationens valdeltagande stabiliserades på en mycket hög nivå, nära 90 procent, när de var i 30-årsåldern. Krigsgenerationen behöll sedan ett högt valdeltagande ända fram till 60-årsåldern. Först efter 60 år fyllda började valdeltagandet sakta att falla ned mot 80

procent. Denna nedgång i valdeltagande efter 60-årsåldern är för övrigt helt parallell med den äldsta generationen i materialet, födda före 1918.

Det återstår att se om rekordårsgenerationens valdeltagande kommer att minska på ungefär samma sätt som vi sett hos tidigare generationer, trots att de är betydligt friskare och aktivare än äldre generationer. Rekordårsgenerationen är stor till antalet och det betyder att förutsättningarna för att upprätthålla ett högt valdeltagande i framtida riksdagsval till stor del beror på hur långt upp i åldrarna valdeltagandet fortsätter att vara högt i denna generation. Ålderssammansättningen på valmanskåren kan ha en mycket stor självständig påverkan på de aggregerade deltagandenivåerna i framtida riksdagsval alldeles oavsett hur spännande eller ideologiskt polariserade väljarna uppfattar valen (jfr Franklin 2004).

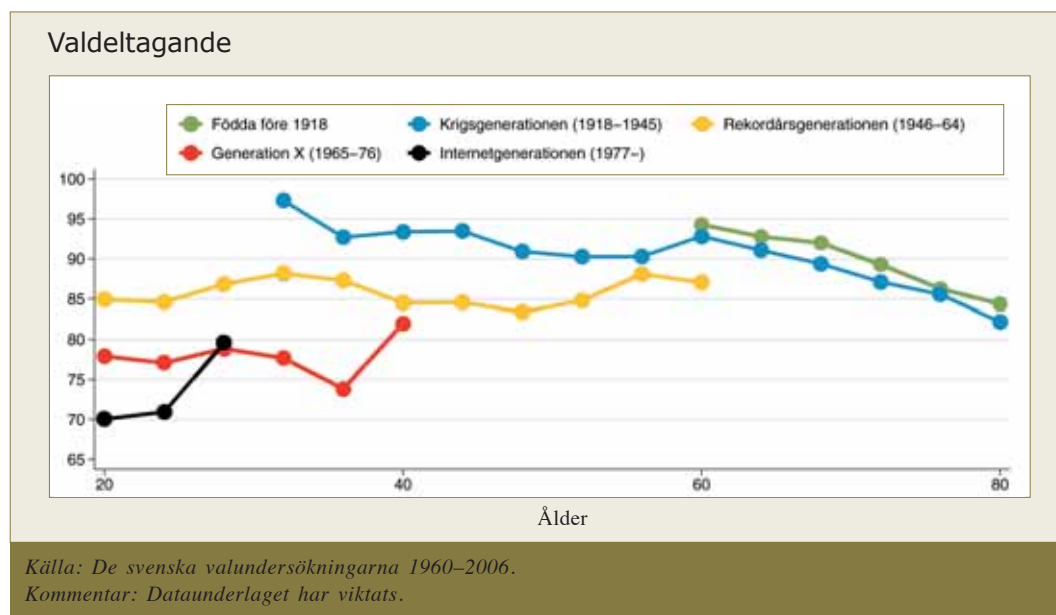

Figur 10.2 Andel första-, andra- och tredjegångsväljare samt samtliga väljare, 1960–2006. Procent.

Klart är att valdeltagandet i yngre generationer inte riktigt är i närheten av valdeltagandet i de generationer som är födda före 1965. Åtminstone inte ännu. De yngsta generationerna uppvisar ett betydligt lägre valdeltagande än de andra generationerna även när vi jämför dem i samma ålder. När individer i generation X fyller 40 år är de fortfarande inte ikapp den föregående rekordårs-generationen i valdeltagande (82 respektive 85 procent). Internetgenerationen startar sitt valdeltagande på en betydligt lägre nivå än tidigare generationer (70 procent i 20-årsåldern) men nivåerna i 25–30-årsåldern tycks däremot vara ungefär desamma som för generation X.

Även om valdeltagandet ökade i 2006 och 2010 års riksdagsval visar kohortanalyserna att det kan bli svårt att behålla ett högt valdeltagande i fram-

tiden. Allteftersom de individer som tillhör de flitigt röstande krigs- och rekordårsgenerationerna lämnar plats för yngre generationer kommer det sannolikt att innebära en minskning i valdeltagandet. Hoppet om att kunna behålla ett valdeltagande på över 80 procent i framtida riksdagsval beror på generation X som behöver bli något flitigare besökare vid valurnorna.

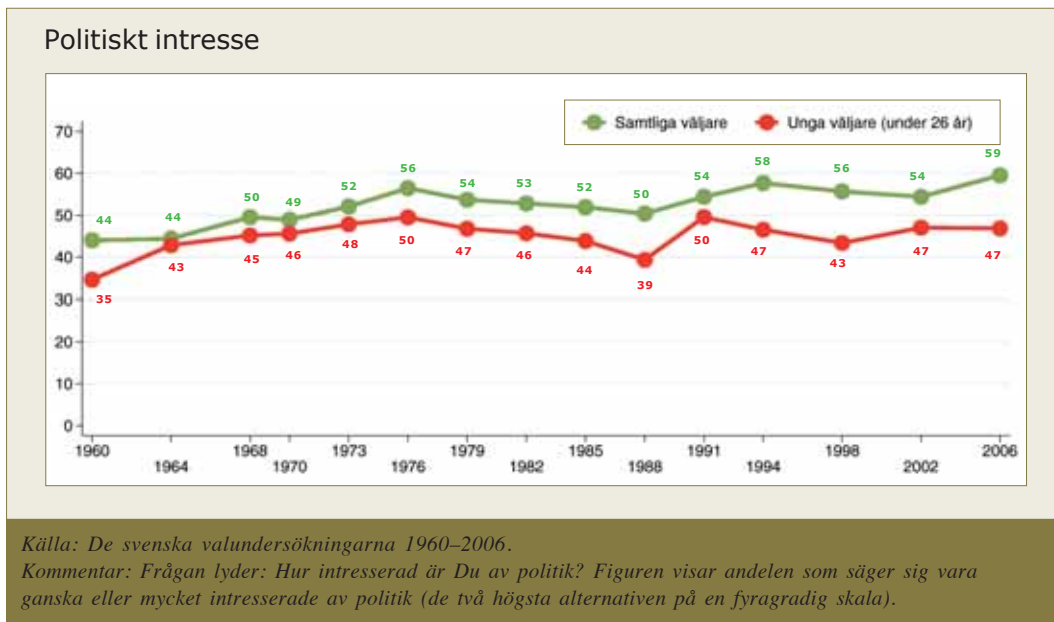

Figur 10.3 Andel väljare, fem generationers valdeltagande vid olika skeden i livsrykten, 1960–2006. Procent.

Unga väljares politiska intresse

Nästa steg i analysen är att undersöka hur unga väljares politiska intresse har förändrats under det senaste halvsekle. Figur 10.4 visar andelen individer som säger sig vara mycket eller ganska intresserade av politik i valmanskåren i sin helhet samt bland unga väljare. Det är här tydligt att ända sedan 1960-talet har yngre väljare i lägre grad än genomsnittsväljare uttryckt att de är intresserade av politik. Skillnaden i andelen politiskt intresserade mellan de unga och valmanskåren som helhet var 12 procentenheter vid riksdagsvalet 2006. Stick i stäv med populära uppfattningar är emellertid utvecklingen av ungas politiska intresse positiv. Jämfört med inledningen av tidsserien visar en större andel unga väljare i dag politiskt intresse.

Låt oss då se närmare på skillnaderna mellan genomsnittsväljarna och första-, andra- och tredjegangsväljare i figur 10.5. Resultaten visar tydligt att det vid de allra flesta val sedan 1960 just är förstagångsväljarna som i minst utsträckning säger sig vara intresserade av politik. Andelen andragångsväljarna som är politiskt intresserade är vid de allra flesta tillfällen högre än andelen förstagångsväljare. Intresset hos tredjegangsväljarna är dock vid flera val i paritet med genomsnittsväljarnas och vid några val är deras andel till och med högre. Vid valet 2006 skiljer sig dock förstagångsväljarna ovanligt mycket från övriga väljare i och med att de hade betydligt lägre andel som angav politiskt intresse än övriga väljare. Detta tycktes emellertid inte gälla generellt för de unga väljarna 2006 – bland både andra- och tredjegangsväljarna uttryckte en högre andel att de var

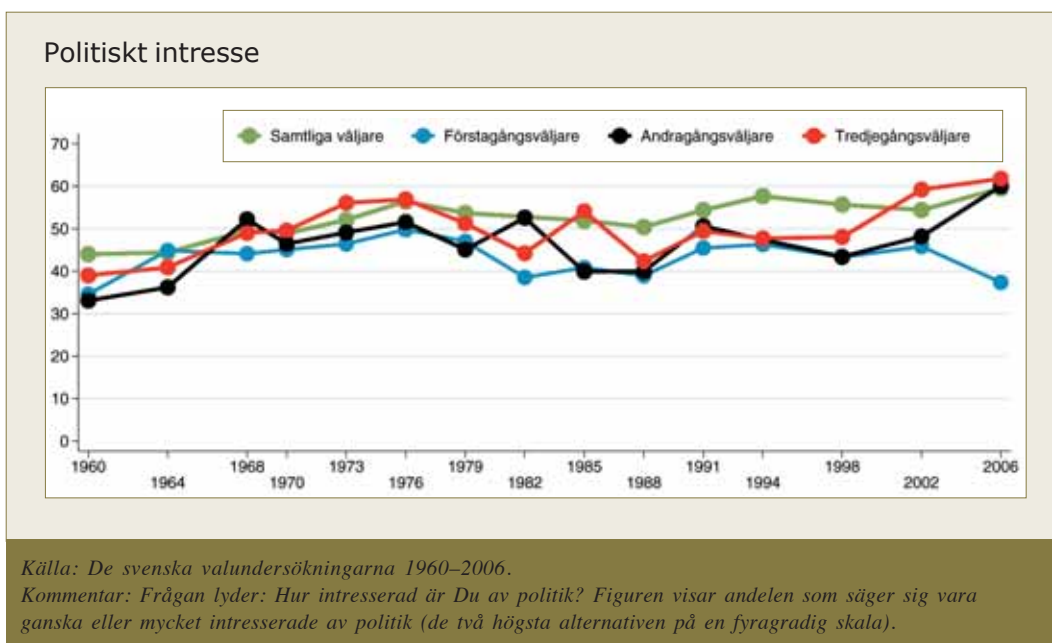

Figur 10.4 Andel unga väljare och samtliga väljare i genomsnitt som är politiskt intresserade, 1960–2006. Procent.

politiskt intresserade än bland genomsnittsväljarna. Våra analyser visar alltså att det politiska intresset bland unga ökar för varje val de deltar i. Låga ingångsvärden kan ibland ge sken av en politiskt ointresserad ungdomsgeneration som föranleder orättvisa eländesbeskrivningar. Erfarenheterna berättar dock en annan historia – det politiska intresset växer i takt med ökad ålder.

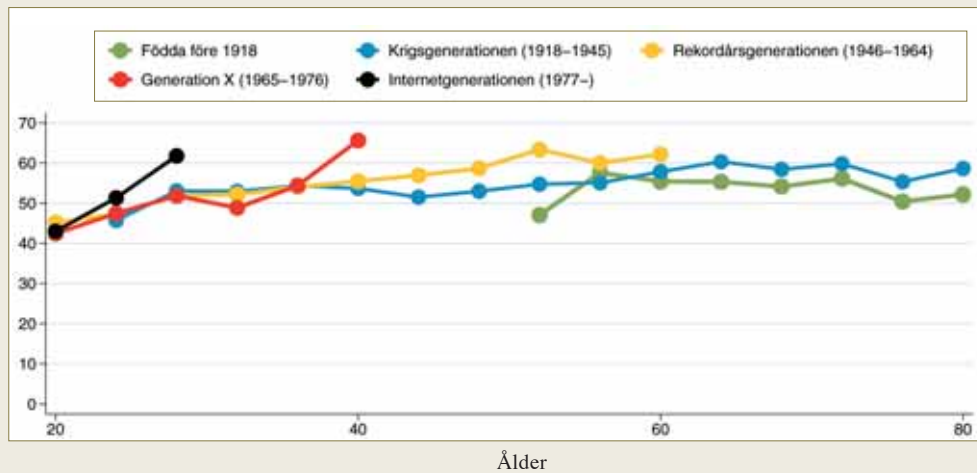
Kan vi då se några livscykel-effekter i det politiska intresset? Ja, det visar sig att andelen politiskt intresserade ökar med åldern i de fem generationerna (figur 10.6). Det är slående att när rekordårsgenerationen, generation X och internetgenerationen var i 20-årsåldern uppgav 42–45 procent av dem att de var politiskt intresserade. När rekordårsgenerationen och generation X nått 40-årsåldern var dock motsvarande andelar klart

större, 55 respektive 66 procent. Internetgenerationen har inte hunnit bli så gammal ännu men redan ser vi en kraftig ökning av politiskt intresse inom generationen. Andelen politiskt intresserade inom internetgenerationen har stigit från 43 procent politiskt intresserade i de första valen som internetgenerationen deltog i, till 62 procent bland de äldsta i valet 2006. Även om internetgenerationen inledningsvis hade relativt låg andel med politiskt intresse ökar alltså detta intresse med åldern även bland dessa individer i och med att man antrar nya skeden i livscykeln.

Figur 10.5 Andel första-, andra- och tredjegangsväljare samt samtliga väljare som är politiskt intresserade, 1960–2006. Procent.

Politiskt intresse

Källa: De svenska valundersökningarna 1960–2006.

Kommentar: Frågan lyder: Hur intresserad är Du av politik? Figuren visar andelen som säger sig vara ganska eller mycket intresserade av politik (de två högsta alternativen på en fyrgradig skala).

Figur 10.6 Andel väljare, fem generationers politiska intresse vid olika skeenden i livscykeln. Procent.

Unga väljares partiidentifikation

Emotionella band mellan väljare och partier har intresserat forskare ända sedan 1950-talet. Partiidentifikation blev det centrala begreppet i den välkända Michiganmodellen (Campbell, Converse, Miller & Stokes 1960), inspirerad av socialpsykologisk forskning om social identitet och av Sigmund Freuds begrepp fadersidentifikation (Holmberg 2007). Den stadigt minskande andelen partiidentifierade väljare i västerländska demokratier under efterkrigstiden tillhör en av de mest kända tidsserierna inom samhällsvetenskaplig forskning (Dalton & Wattenberg 2000). I Sverige är denna utveckling närmast linjär. Andelen svenska väljare som betraktar sig själva som an-

hängare av ett specifikt politiskt parti har minskat från 38 procent 1968 till 15 procent 2006. Allt färre väljare utvecklar starka emotionella band till ett parti. Och även bland väljare som uppfattar sig som övertygade anhängare ser väljarforskarna en ökad tendens till partibyten (Oscarsson & Holmberg 2008).

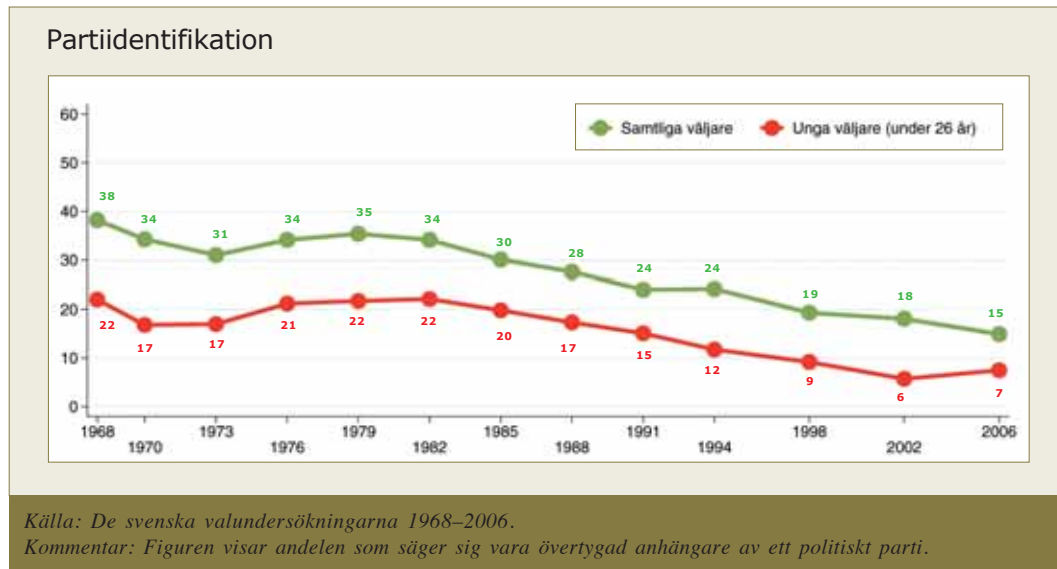
Michiganmodellen predicerar att graden av partiidentifikation följer livscykeln – att väljares känslor av att vara anhängare blir starkare med tiden. Som förväntat har yngre väljare inte utvecklat en lika stark partiidentifikation som äldre väljare. Bland väljare under 26 år finns endast hälften så många övertygade anhängare som i väljaråkaren som helhet (figur 10.7). Bland andra- och tredjegangsväljare är det i regel en större andel

som betraktar sig som partianhängare än bland förstagångsväljarna (figur 10.8).

Även om det finns ett klart samband mellan ålder och partiidentifikation visar kohortanalyserna mycket tydligt att det till stor del saknas förutsättningar att vidmakthålla nuvarande nivåer av andelen partianhängare i Sverige i framtiden. När de äldre generationerna försvinner kommer de genomsnittliga nivåerna av partiidentifikation att sjunka allteftersom. Den trend som pekar mot att det långsamt blir allt färre partiidentifierade väljare beror i huvudsak på att nya generationer av väljare har en betydligt lägre grad av partiidentifikation än äldre generationer. Graden av partiidentifikation uppvisar hyfsat stabila nivåer inom varje generation men det finns betydande nivåskillnader mellan generationerna. Andelen partiidentifierade är omkring 10 procent i internetgener-

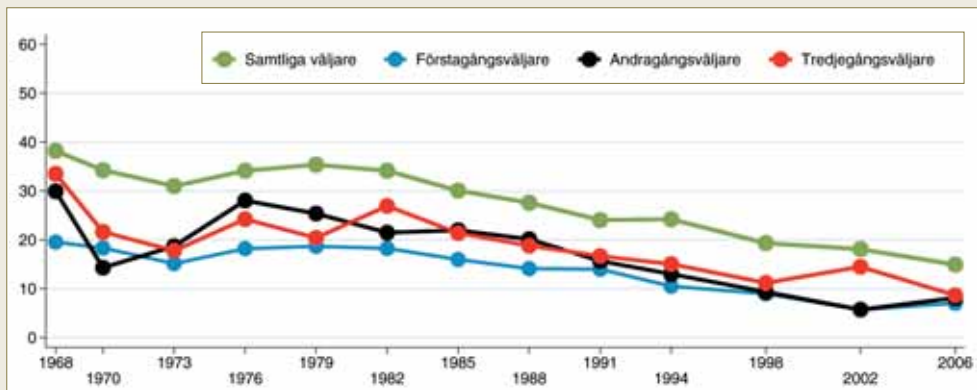
ationen, omkring 15 procent i generation X och omkring 20 procent i rekordårsgenerationen.

Graden av partiidentifikation är dock inte förutbestämd att fortsätta minska för all framtid. Det är naturligtvis inte säkert att varje ny generation kommer att uppvisa lägre grad av partiidentifikation än den föregående. Styrkan i de emotionella banden mellan väljare och partier kan mycket väl komma att stärkas i framtiden, exempelvis genom att väljarbeteendet struktureras upp efter nya framväxande sociala skiljelinjer i informations- och nätverkssamhället eller genom att nya ideologiska dimensioner politiseras och polariseras. Det finns gott om exempel från andra länder där utvecklingen inte är lika linjär som i Sverige och där andelen partianhängare ökar i samband med nationella val (Holmberg 2007).

Figur 10.7 Andel unga väljare och samtliga väljare i genomsnitt som identifierar sig med ett politiskt parti, 1968–2006. Procent.

Partiidentifikation

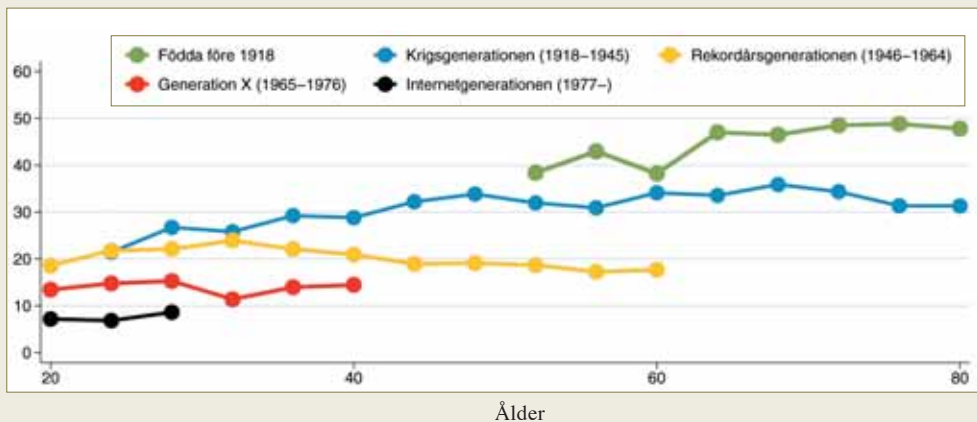

Källa: De svenska valundersökningarna 1968–2006.

Kommentar: Figuren visar andelen som säger sig vara övertygad anhängare av ett politiskt parti.

Figur 10.8 Andel första-, andra- och tredjegangsväljare samt samtliga väljare som identifierar sig med ett politiskt parti, 1968–2006. Procent.

Partiidentifikation

Källa: De svenska valundersökningarna 1968–2006.

Kommentar: Figuren visar andelen som säger sig vara övertygad anhängare av ett politiskt parti.

Figur 10.9 Andel väljare, fem generationers partiidentifikation vid olika skeden i livscykeln, 1968–2006. Procent.

Unga väljares ideologiska uppfattningar

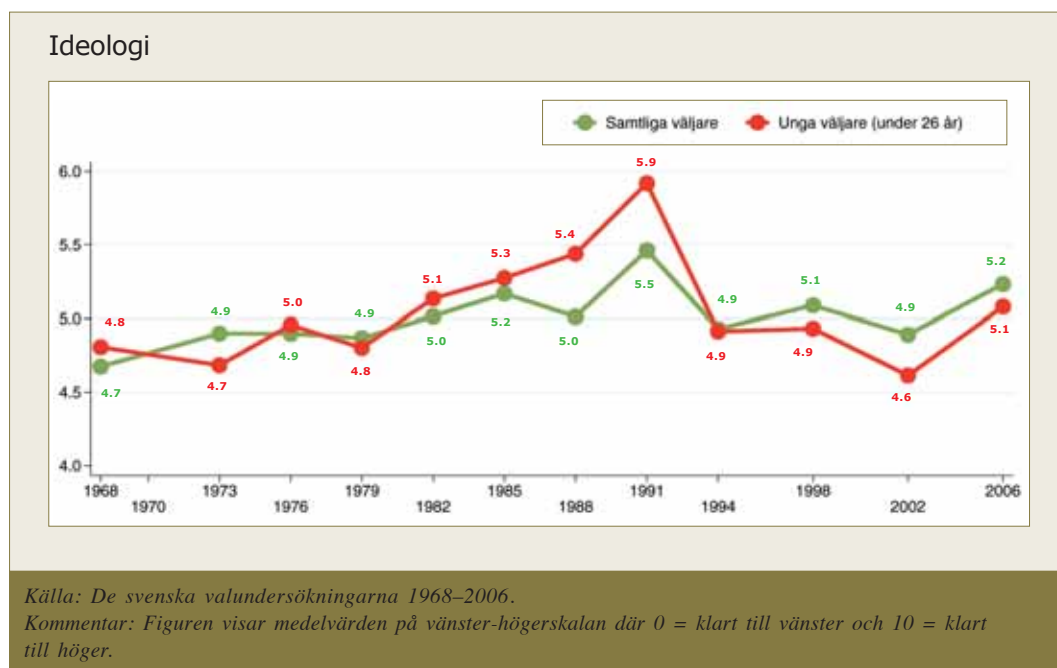
Låt oss nu se närmare på unga väljares placering på den ideologiska vänster-högerskalan. Är de yngre mer radikala än de äldre? Vi tittar först närmare på de unga väljarnas ideologiska placering jämfört med valmanskåren i genomsnitt under perioden 1968–2006 i figur 10.10. Först och främst är det tydligt att de unga väljarna har rört sig kraftigare mellan vänster och höger när de ideologiska vindarna har svängt. Under 1980-talet, då den ideologiska vinden blåste åt höger, befann sig de unga väljarna vid varje val till höger om genomsnittsväljarna. Vid valet 1991 är skillnaden mellan de unga väljarna och genomsnittsväljarna som störst och de unga väljarna placerar sig till höger om genomsnittet. Vid valet 1994 ser vi att de unga väljarnas ideologiska placering i stort sett är densamma som genomsnittsväljarnas och dessutom betydligt längre åt vänster än vid föregående val och vid de tre valen därefter placerar sig de unga väljarna till vänster om valmanskåren i genomsnitt. Det bör dock påpekas att skillnaderna i placering på den ideologiska vänster-högerskalan mellan unga väljare och valmanskåren i sin helhet under de senaste valen är påfallande liten.

Hur ser det då ut om vi jämför genomsnittsväljarna med första-, andra- och tredjegangsväljare? Det tycks återigen vara något särskilt med förstegangsväljarna jämfört med unga väljare i allmänhet. Figur 10.11 visar att det just är förstegangsväljarna som skiljer sig starkast från valmanskåren i sin helhet. När de kraftiga högervindarna blåste 1991 var det förstegangsväljarna som placerade sig längst till höger medan de när vänstervindarna blåste 1994 och 2002 placerade sig längst till vänster.

Vi ska nu se närmare på livscykelns betydelse för placering på vänster-högerskalan. Stämmer uppfattningen att väljare förflyttar sig ideologiskt åt höger ju äldre de blir? Eller som Churchill påstås ha sagt: ”Den som inte är röd när han är ung har inget hjärta. Men den som inte är blå när han är gammal har ingen hjärna”. Figur 10.12 visar att det, åtminstone i viss utsträckning, finns stöd för Churchills hypotes. För individer födda före 1918 och för individer i världskrigsgenerationen finns det en någorlunda tydlig livscykeleffekt – ju äldre dessa generationer har blivit, desto längre åt höger har de förflyttat sig ideologiskt. Förändringarna är dock relativt små och samtliga värden i grafen befinner sig inom en halv enhets avstånd från den elvagrada skalans mittpunkt.

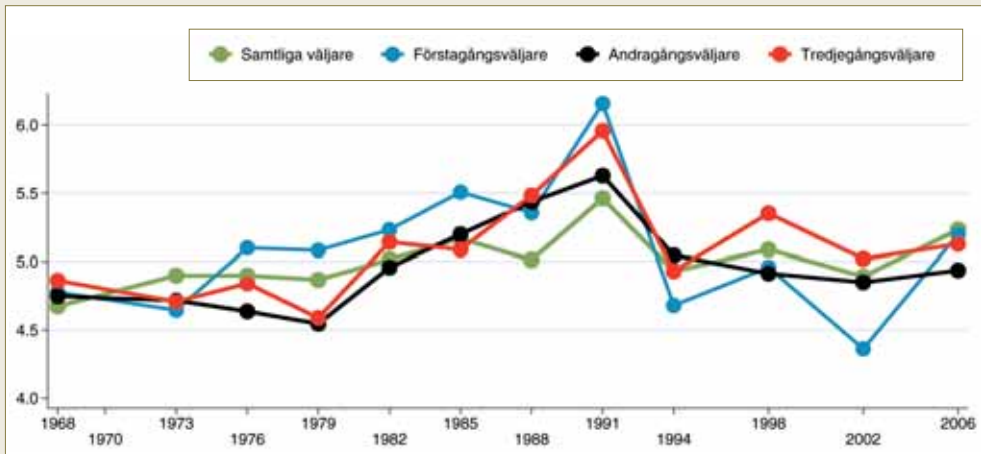
Emellertid finns det inget stöd alls för Churchills tes om vi ser närmare på rekordårsgenerationen. Från 20-årsåldern till 60-årsåldern har de stabilt placerat sig kring 5 på skalan från 0 (vänster) till 10 (höger). Innebär rekordårsgenerationens ideologiska stabilitet att Churchills tes är överspelad och endast gällde generationerna födda före andra världskriget? Det är naturligtvis ännu för tidigt att säga om generation X och internetgenerationen kommer att röra sig åt höger när de åldras. Det är dock tydligt att generation X och internetgenerationen visar upp olika utvecklingsmönster då de rör sig genom livscykelns. När generation X befinner sig i 20-årsåldern placerar de sig till höger om mitten, för att sedan när de närmar sig 30-årsåldern förflytta sig mot mitten och därefter röra sig åt höger igen. Internetgenerationen däremot befinner sig i 20-årsåldern till vänster om mitten för att senare när de närmar sig 30-årsåldern röra sig åt höger.

Likheterna i dessa förändringar beror naturligtvis till stor del på periodeffekter och de ideologiska vindar som har blåst under internetgenerationen och generation X:s valtillfällen snarare än att generationerna åldrats och rört sig genom livscykeln. Det är dock tydligt att både internetgenerationen och generation X hittills är ideologiskt rörligare än vad rekordårsgenerationen var. Något tillspetsat kan man säga att de äldre väljarna under de senaste valen har stått för stabiliteten medan de yngre har stått för rörligheten. Kanske är detta ett varsel om att väljarkåren blir allt mer ideologiskt rörlig då de äldre generationerna i framtiden ersätts med yngre.

Figur 10.10 Placering på vänster-högerskalan bland unga väljare och samtliga väljare i genomsnitt, 1968–2006. Medelvärde.

Ideologi

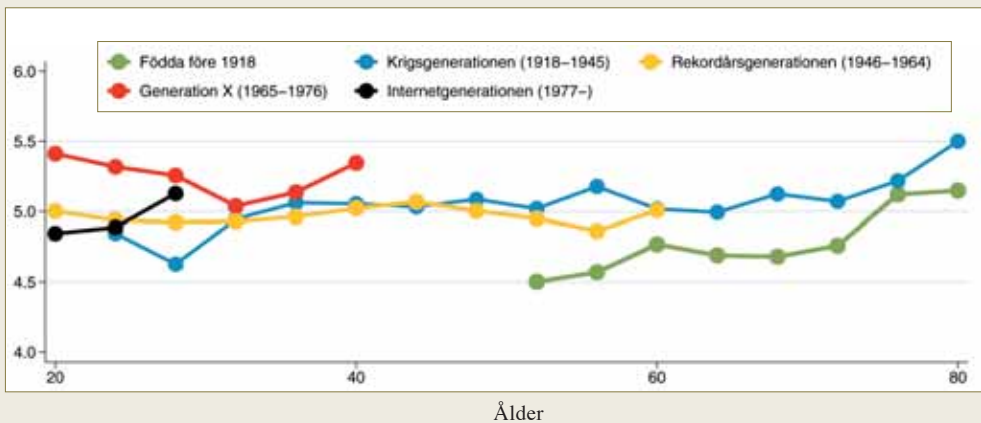

Källa: De svenska valundersökningarna 1968–2006.

Kommentar: Figuren visar medelvärden på vänster-högerskalan där 0 = klart till vänster och 10 = klart till höger.

Figur 10.11 Placering på vänster-högerskalan bland första-, andra- och tredjegangsväljare samt samtliga väljare, 1968–2006. Medelvärde.

Ideologi

Källa: De svenska valundersökningarna 1968–2006.

Kommentar: Figuren visar medelvärden på vänster-högerskalan där 0 = klart till vänster och 10 = klart till höger.

Figur 10.12 Fem generationer vid olika skeden i livscykeln placerade på vänster-högerskalan, 1968–2006. Medelvärde.

Unga väljares partival

Slutligen ska vi se närmare på unga väljares partival. Av utrymmesskäl redovisar vi här inte resultat från första-, andra- och tredjeångsväljares partival. Istället redovisar vi jämförelser mellan unga väljare och valmanskåren i genomsnitt för vart och ett av riksdagspartierna och väljarstöd för respektive parti inom de fem generationerna vid olika tidpunkter i livscykeln.

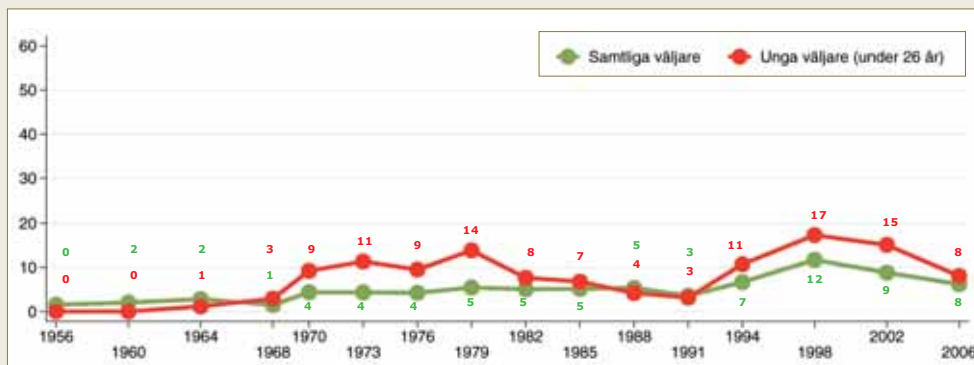
Vilka tendenser kan vi skönja om vi parti för parti jämför unga väljare med valmanskåren i genomsnitt? Är till att börja med en större andel av de unga väljarna radikala än av de äldre väljarna? Ja, så tycks det åtminstone vara om vi ser närmare på Vänsterpartiet (figur 10.13). Med undantag för valet 1991 har Vänsterpartiet vid varje val sedan 1964 haft ett starkare stöd bland unga väljare än bland genomsnittsväljarna.

Denna tendens är ännu tydligare om vi ser på stödet för Miljöpartiet (figur 10.14). Med endast ett undantag har stödet för Miljöpartiet varit större bland de unga väljarna jämfört med valmanskåren i sin helhet vid varje val. Vid valen 1998 och 2002 har dessutom stödet för Miljöpartiet bland de unga väljarna varit mer än dubbelt så stort jämfört med väljarstödet i valmanskåren i sin helhet.

Det tredje rödgröna partiet, Socialdemokraterna, har dock inte samma popularitet bland de unga väljarna. Under samtliga val under de senaste 40 åren har Socialdemokraterna haft ett lägre stöd bland de unga väljarna än bland valmanskåren i sin helhet (figur 10.15).

Hur ser det då ut bland allianspartierna? Centerpartiets attraktionskraft bland de yngre väljarna har förändrats en hel del under åren (figur 10.16). Från att ha varit mer populärt bland unga väljare än bland genomsnittsväljarna under 1970-talet har Centerpartiet under de senaste åren blivit mindre populärt bland de unga väljarna. Om de unga väljarna fått bestämma själva skulle Centerpartiet ha balanserat på fyraprocentsspärren till riksdagen under de senaste valen. Folkpartiet däremot har ofta lyckats locka nya unga väljare, med några få undantag har de lockat fler väljare bland de unga än bland övriga väljare (figur 10.17). Moderaterna är inte något utpräglat ungdomsparti, men partiet är inte heller svagt bland de unga väljarna. Vid de senaste fyra valen har stödet för Moderaterna bland de unga väljarna stadigt följt utvecklingen i valmanskåren i sin helhet, differensen är mindre än 2 procent (figur 10.18). Även Kristdemokraterna har lyckats att locka nya unga väljare vid varje val (figur 10.19). Vid de senaste valen har förvisso stödet varit lägre bland de unga väljarna, men icke desto mindre har de lyckats att locka mer än 7 procent av de unga väljarna i vart och ett av de tre senaste valen.

Vänsterpartiet

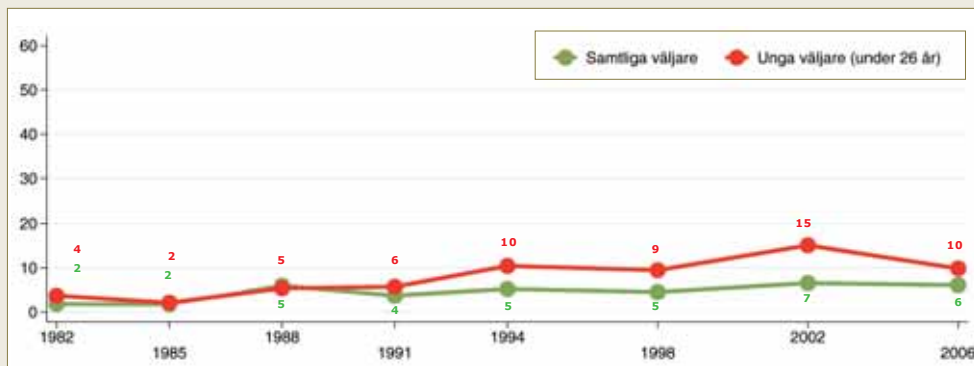

Källa: De svenska valundersökningarna 1956–2006.

Kommentar: Sveriges kommunistiska parti (1921–1967), Vänsterpartiet kommunisterna (1967–1990) och sedan 1990 Vänsterpartiet.

Figur 10.13 Andel röster bland unga väljare och samtliga väljare som röstat på Vänsterpartiet, 1956–2006. Procent.

Miljöpartiet

Källa: De svenska valundersökningarna 1982–2006.

Figur 10.14 Andel röster bland unga väljare och samtliga väljare som röstat på Miljöpartiet, 1982–2006. Procent.

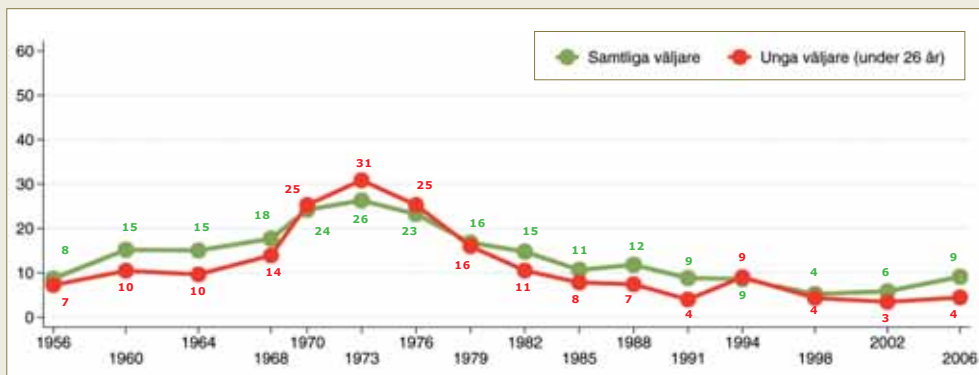
Socialdemokraterna

Källa: De svenska valundersökningarna 1956–2006.

Figur 10.15 Andel röster bland unga väljare och samtliga väljare som röstat på Socialdemokraterna, 1956–2006. Procent.

Centerpartiet

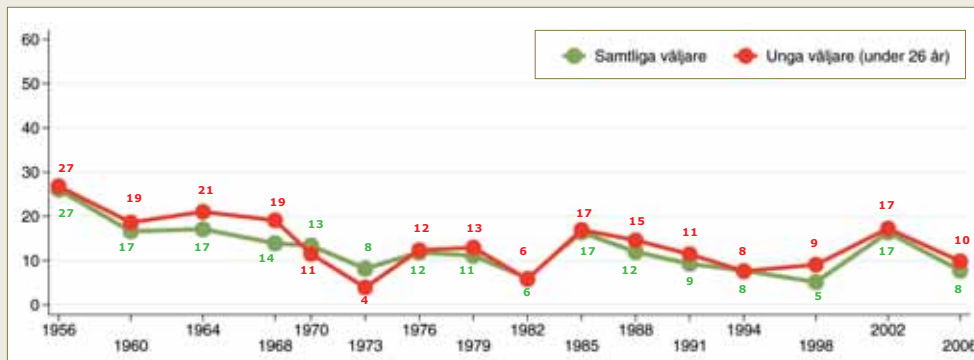

Källa: De svenska valundersökningarna 1956–2006.

Kommentar: Partiet bytte 1957 namn från Bondeförbundet till Centerpartiet.

Figur 10.16 Andel röster bland unga väljare och samtliga väljare som röstat på Centerpartiet, 1956–2006. Procent.

Folkpartiet

Källa: De svenska valundersökningarna 1956–2006.

Figur 10.17 Andel röster bland unga väljare och samtliga väljare som röstat på Folkpartiet, 1956–2006. Procent.

Moderaterna

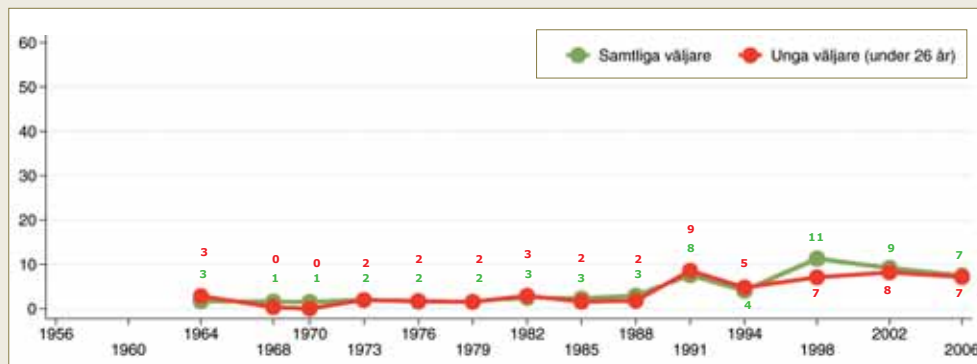

Källa: De svenska valundersökningarna 1956–2006.

Kommentar: Partiet bytte 1969 namn från Högerpartiet till Moderata samlingspartiet.

Figur 10.18 Andel röster bland unga väljare och samtliga väljare som röstat på Moderaterna, 1956–2006. Procent.

Kristdemokraterna

Källa: De svenska valundersökningarna 1964–2006.

Kommentar: Kristdemokraterna bildades under namnet Kristen demokratisk samling (KDS) 1964. Sedan 1996 har partiet namnet Kristdemokraterna.

Figur 10.19 Andel röster bland unga väljare och samtliga väljare som röstat på Kristdemokraterna, 1964–2006. Procent.

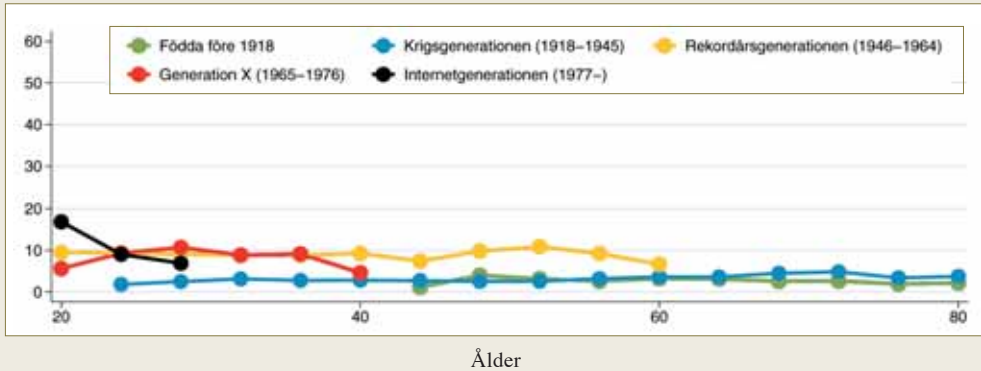
Hur skiljer sig de olika generationernas stöd för de politiska partierna? Vänsterpartiet har haft ett mycket svagt stöd från individer födda före 1945, endast undantagsvis har partiet tagit sig över 4 procent inom dessa generationer (figur 10.20). Däremot har stödet varit starkare bland väljare födda efter andra världskriget, bland dessa har Vänsterpartiet ett stabilt stöd på över 4 procent. De stora skillnaderna i stödet för Vänsterpartiet finns alltså mellan generationer och inte mellan individer i olika åldrar. Valresultaten för Vänsterpartiet stöder alltså teorin om generationseffekter snarare än livscykelteorin.

Detsamma gäller i viss mån Miljöpartiet (figur 10.21). Stödet från de unga för Miljöpartiet har inte alltid varit starkt. Däremot har varje ny generation visat större stöd för Miljöpartiet än den föregående. För Socialdemokraterna är dock generationsjämförelsen dystert (figur 10.22). Utvecklingen är nämligen den direkt motsatta jämfört med för Miljöpartiet, varje ny generation har visat svagare stöd för Socialdemokraterna än den föregående.

För Centerpartiet är generationsskillnaderna mindre tydliga än för Socialdemokraterna och Miljöpartiet. I de tre äldsta generationerna har stödet minskat generation för generation (figur 10.23). Trenden har dock brutits på senare år och en större andel i generation X visar i 40-årsåldern sitt stöd för Centerpartiet än vad rekordårs-generationen gjorde i motsvarande ålder.

För Folkpartiet (figur 10.24) och Moderaterna (figur 10.25) är generationseffekterna svagare. Förändringar i väljarstöd beror snarare på period-effekter än generationseffekter. Vi ser här inga tydliga trender som visar om dessa partier blivit mer eller mindre populära generation för generation på samma vis som Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Generationsjämförelsen för Kristdemokraterna är intressant (figur 10.26). Förvisso har de sitt största stöd från äldre väljare inom krigsgenerationen men har för varje ny generation en större andel som i 20-årsåldern visat sitt stöd för dem.

Vänsterpartiet

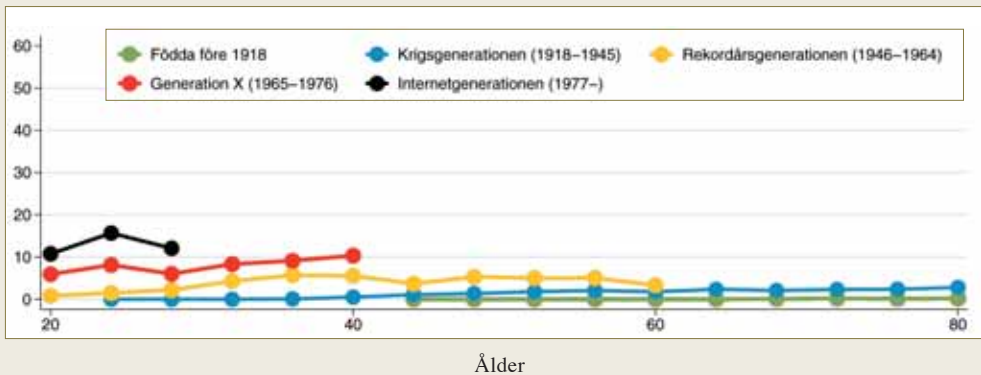

Källa: De svenska valundersökningarna 1960-2006.

Kommentar: Sveriges kommunistiska parti (1921-1967), Vänsterpartiet kommunisterna (1967-1990) och sedan 1990 Vänsterpartiet.

Figur 10.20 Andel röster, fem generationer vid olika skeden i livscykeln som röstat på Vänsterpartiet, 1960-2006. Procent.

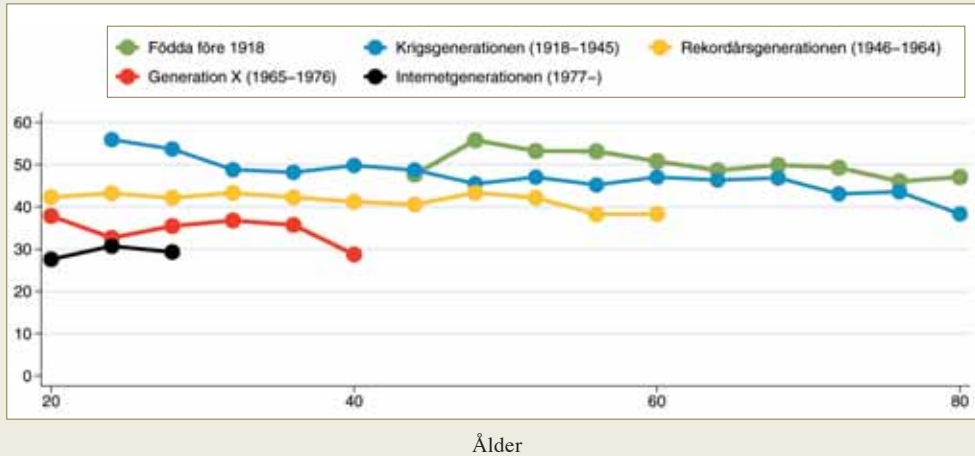
Miljöpartiet

Källa: De svenska valundersökningarna 1960-2006.

Figur 10.21 Andel röster, fem generationer vid olika skeden i livscykeln som röstat på Miljöpartiet, 1960-2006. Procent.

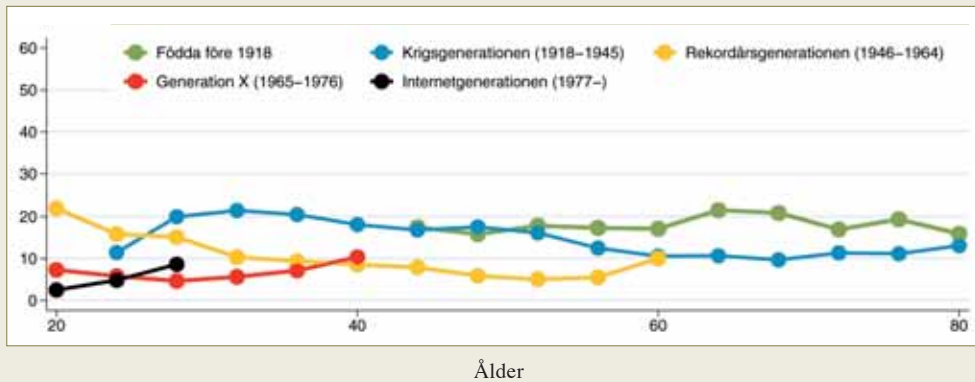
Socialdemokraterna

Källa: De svenska valundersökningarna 1960–2006.

Figur 10.22 Andel röster, fem generationer vid olika skeden i livscykel som röstat på Socialdemokraterna, 1960–2006. Procent.

Centerpartiet

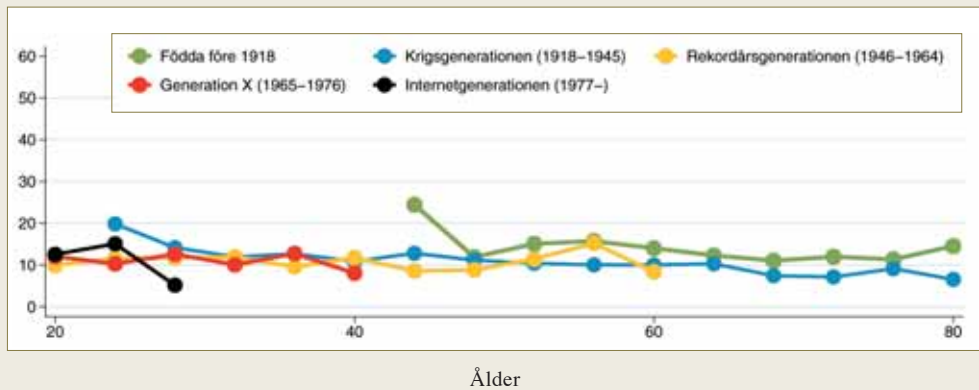

Källa: De svenska valundersökningarna 1960–2006.

Kommentar: Partiet bytte 1957 namn från Bondeförbundet till Centerpartiet.

Figur 10.23 Andel röster, fem generationer vid olika skeden i livscykel som röstat på Centerpartiet, 1960–2006. Procent.

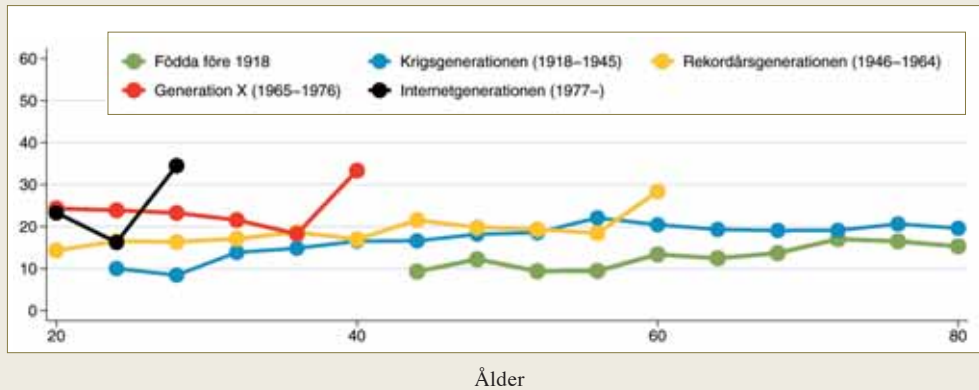
Folkpartiet

Källa: De svenska valundersökningarna 1960–2006.

Figur 10.24 Andel röster, fem generationer vid olika skeden i livsrykten som röstat på Folkpartiet, 1960–2006. Procent.

Moderaterna

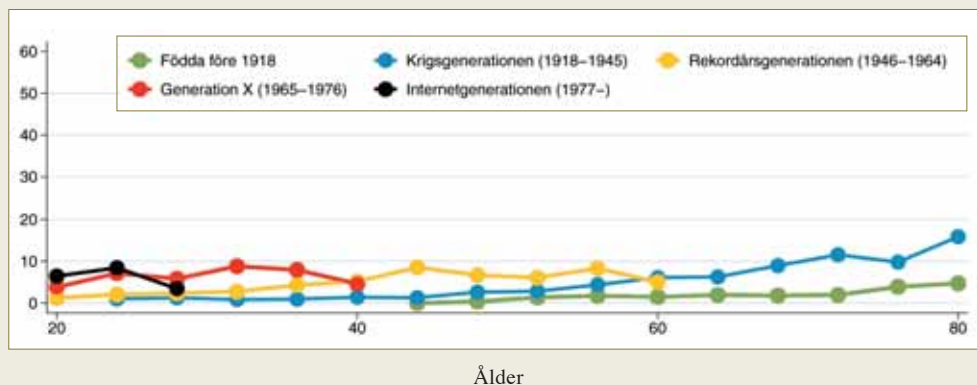

Källa: De svenska valundersökningarna 1960–2006.

Kommentar: Partiet bytte 1969 namn från Högerpartiet till Moderata samlingspartiet.

Figur 10.25 Andel röster, fem generationer vid olika skeden i livsrykten som röstat på Moderaterna, 1960–2006. Procent.

Kristdemokraterna

Källa: De svenska valundersökningarna 1960–2006.

Kommentar: Kristdemokraterna bildades under namnet Kristen demokratisk samling (KDS) 1964. Sedan 1996 har partiet namnet Kristdemokraterna.

Figur 10.26 Andel röster, fem generationer vid olika skeden i livsryckeln som röstat på Kristdemokraterna, 1960–2006. Procent.

Slutsatser

I det här kapitlet har vi genomfört en kartläggning av unga väljares (under 26 år) valdeltagande, politiska intresse, partiidentifikation, vänster-högerideologi och partival under perioden 1956–2006. Vi har systematiskt jämfört unga väljare med valmanskåren som helhet, närgranskat skillnader mellan första-, andra- och tredjegangsväljare samt analyserat utvecklingen inom fem generationer av svenskar: personer födda före 1918, krigsgenerationen (1918–1945), rekordårsgenerationen (1946–1964), generation X (1965–1976) och internetgenerationen (1977). Till vårt förfogande har vi haft en av världens bästa och längsta tids-serier, serien av svenska valundersökningar.

Vi har funnit stöd för såväl livsryckel- som generations- och periodeffekter. Det är dock naturligtvis omöjligt att helt separera dessa effekter från varandra i analyserna och i viss utsträckning är perspektiven sinsemellan kompletterande. Resultaten har kunnat illustrera många av de välkända sambanden mellan fysisk ålder och intresse, valdeltagande och partiidentifikation. Yngre väljare har under hela den undersökta perioden till exempel haft en systematiskt lägre andel politiskt intresserade, lägre andel som deltar i val och lägre andel som identifierar sig med ett parti än äldre väljare. Det finns alltså stöd för en livsryckeleffekt.

Vi finner också stöd för periodeffekter. Unge väljares ideologiska utgångspunkter följer i hu-

vudsak de ideologiska vänster- och högerindrar som blåst under perioden 1968–2006 med den skillnaden att de regelmässigt är mer extrema än väljarkåren – när väljarkåren rör sig åt vänster förskjuts unga väljares ideologiska orienteringar ännu tydligare åt vänster. Och omvänt – när väljarkåren rör sig åt höger är utslaget starkare bland de yngre. Internetgenerationen och generation X har hittills varit betydligt mer ideologiskt rörliga än de äldre generationerna.

Generationseffekterna syns tydligt när man ser närmare på partiidentifikation. Vår beskrivning av trenderna under det senaste halvsekle visar att väljarnas grad av partiidentifikation knappast kommer att kunna återhämta sig. Känslor av att vara anhängare till ett specifikt politiskt parti är klart svagare i de yngre generationerna än i de äldre och känslorna visar inte några tecken på att förstärkas i takt med att yngre generationer blir äldre. När partiidentifikationen inte längre tycks växa under individens livscykel talar vi om en sekulär trend. Det mest sannolika scenariot är att andelen partiidentifierade väljare stabiliseras på en historiskt låg nivå, mellan 10 och 20 procent. Låg grad av partiidentifikation hänger samman med en förväntad hög andel partibytare.

Framtidsutsikterna är mycket goda för yngre generationers politiska intresse. Vid samma tidpunkt i livscykeln har en större andel i de yngre generationerna ett klart politiskt intresse än i de äldre generationerna. Samma starka återväxt finns inte för valdeltagandet. De yngsta generationerna har ännu inte etablerat sig på samma höga nivå i valdeltagande som de äldre generationerna. Det betyder att det kan bli svårt att bevara de nuvarande höga nivåerna för valdeltagande i framtida riksdagsval. Det handlar dock inte om några dra-

matiska fall utan snarare om ett något lägre valdeltagande i takt med att den stora och flitigt röstande rekordårsgenerationen successivt lämnar valmansgårderna. Samtidigt är det viktigt att notera att 2006 års riksdagsval markerar ett viktigt trendbrott i de yngre generationernas valdeltagande. Nedåtgående deltagandetrender i generation X under 1990-talet har brutits i samband med 2006 års val. Vi vet att mobiliseringen av unga väljare har varit stark i samband med 2009 års Europaparlamentsval och vid 2010 års riksdagsval. Det ska bli spännande att så småningom komplettera analyserna med data från 2010 års riksdagsval.

Bilaga 10.1

Tabell 10.1 Valdeltagande bland första-, andra- och tredjegångsväljare samt valmanskåren i sin helhet 1960–2006. Procent

År	Samtliga	Första	Andra	Tredje
1960	90	89	81	86
1964	88	75	76	85
1968	93	85	90	93
1970	91	76	85	94
1973	94	92	90	96
1976	92	87	91	90
1979	91	83	85	85
1982	91	88	86	88
1985	90	82	83	83
1988	86	77	76	77
1991	87	75	77	81
1994	82	83	73	78
1998	81	70	73	79
2002	80	66	73	76
2006	82	73	69	80

Kommentar: Resultaten illustreras i figur 2. Resultaten bygger på svenska valundersökningar 1960–2006, viktade data.

Tabell 2. Fem generationers valdeltagande vid olika skeden i livscyklenn. Procent

Födda Ålder	före 1918	1918– 1945	1946– 1964	1965– 1976	efter 1977
18-21	.	.	85	78	70
22-25	.	.	85	77	71
26-29	.	.	87	79	80
30-33	.	97	88	78	.
34-37	.	93	87	74	.
38-41	.	93	85	82	.
42-45	.	93	85	.	.
46-49	.	91	83	.	.
50-53	.	90	85	.	.
54-57	.	90	88	.	.
58-61	94	93	87	.	.
62-65	93	91	.	.	.
66-69	92	89	.	.	.
70-73	89	87	.	.	.
74-77	86	86	.	.	.
78-80	84	82	.	.	.

Kommentar: Resultaten illustreras i figur 3. Resultaten bygger på svenska valundersökningar 1960–2006, viktade data.

Tabell 3. Politiskt intresse bland första-, andra- och tredjegångsväljare samt valmanskåren i sin helhet 1960–2006. Procent

År	Samtliga	Första	Andra	Tredje
1960	44	35	33	39
1964	44	45	36	41
1968	50	44	52	49
1970	49	45	46	50
1973	52	46	49	56
1976	56	50	52	57
1979	54	47	45	51
1982	53	39	53	44
1985	52	41	40	54
1988	50	39	40	42
1991	54	45	51	49
1994	58	46	47	48
1998	56	43	43	48
2002	54	46	48	59
2006	59	37	60	62

Kommentar: Resultaten illustreras i figur 5. Resultaten bygger på svenska valundersökningar 1960–2006. Frågan lyder: Hur intresserad är Du av politik? Figuren visar andelen som säger sig vara ganska eller mycket intresserade av politik (de två högsta alternativen på en fyragradig skala.)

Tabell 4. Politiskt intresse bland första-, andra- och tredjegångsväljare samt valmanskåren i sin helhet 1960–2006. Procent

Födda Ålder	före 1918	1918– 1945	1946– 1964	1965– 1976	efter 1977
18-21	.	.	45	42	43
22-25	.	46	47	47	51
26-29	.	53	52	52	62
30-33	.	53	52	49	.
34-37	.	54	54	54	.
38-41	.	54	55	66	.
42-45	.	51	57	.	.
46-49	.	53	59	.	.
50-53	47	55	63	.	.
54-57	58	55	60	.	.
58-61	55	58	62	.	.
62-65	55	60	.	.	.
66-69	54	58	.	.	.
70-73	56	60	.	.	.
74-77	50	55	.	.	.
78-80	52	59	.	.	.

Kommentar: Resultaten illustreras i figur 6. Resultaten bygger på svenska valundersökningar 1960–2006. Frågan lyder: Hur intresserad är Du av politik? Tabellen visar andelen som säger sig vara ganska eller mycket intresserade av politik (de två högsta alternativen på en fyragradig skala.)

Tabell 5. Partiidentifikation bland första-, andra- och tredjegangsväljare samt valmanskåren i sin helhet 1968-2006

År	Samtliga	Första	Andra	Tredje
1968	38	20	30	33
1970	34	18	14	22
1973	31	15	19	18
1976	34	18	28	24
1979	35	19	25	20
1982	34	18	21	27
1985	30	16	22	21
1988	28	14	20	19
1991	24	14	16	17
1994	24	10	13	15
1998	19	9	9	11
2002	18	6	6	14
2006	15	7	8	9

Kommentar: Resultaten illustreras i figur 8. Resultaten bygger på svenska valundersökningar 1968–2006 och visar andelen som säger sig vara övertygade anhängare av ett politiskt parti.

Tabell 6. Fem generationers partiidentifikation vid olika skeden i livscykeln. Procent

Födda Ålder	före 1918	1918– 1945	1946– 1964	1965– 1976	efter 1977
18-21	.	.	19	13	7
22-25	.	21	22	15	7
26-29	.	27	22	15	9
30-33	.	26	24	11	.
34-37	.	29	22	14	.
38-41	.	29	21	14	.
42-45	.	32	19	.	.
46-49	.	34	19	.	.
50-53	38	32	19	.	.
54-57	43	31	17	.	.
58-61	38	34	18	.	.
62-65	47	34	.	.	.
66-69	46	36	.	.	.
70-73	49	34	.	.	.
74-77	49	31	.	.	.
78-80	48	31	.	.	.

Kommentar: Resultaten illustreras i figur 9. Resultaten bygger på svenska valundersökningar 1968–2006 och visar andelen som säger sig vara övertygade anhängare av ett politiskt parti.

Tabell 7. Placering på vänster-högerskalan bland första-, andra- och tredjegangsväljare samt valmanskåren i sin helhet 1968–2006. Medelvärden

År	Samtliga	Första	Andra	Tredje
1968	4.7	4.8	4.7	4.9
1970
1973	4.9	4.6	4.7	4.7
1976	4.9	5.1	4.6	4.8
1979	4.9	5.1	4.5	4.6
1982	5.0	5.2	5.0	5.1
1985	5.2	5.5	5.2	5.1
1988	5.0	5.4	5.4	5.5
1991	5.5	6.2	5.6	6.0
1994	4.9	4.7	5.0	4.9
1998	5.1	5.0	4.9	5.4
2002	4.9	4.4	4.8	5.0
2006	5.2	5.2	4.9	5.1

Kommentar: Resultaten illustreras i figur 11. Resultaten bygger på svenska valundersökningar 1968–2006 och visar medelvärden på vänster-högerskalan (0=klart till vänster, 10= klart till höger).

Tabell 8. Fem generationers placering på vänster-högerskalan. Medelvärde

Födda Ålder	före 1918	1918– 1945	1946– 1964	1965– 1976	efter 1977
18-21	.	.	5.0	5.4	4.8
22-25	.	4.8	4.9	5.3	4.9
26-29	.	4.6	4.9	5.3	5.1
30-33	.	4.9	4.9	5.0	.
34-37	.	5.1	5.0	5.1	.
38-41	.	5.1	5.0	5.3	.
42-45	.	5.0	5.1	.	.
46-49	.	5.1	5.0	.	.
50-53	4.5	5.0	5.0	.	.
54-57	4.6	5.2	4.9	.	.
58-61	4.8	5.0	5.0	.	.
62-65	4.7	5.0	.	.	.
66-69	4.7	5.1	.	.	.
70-73	4.8	5.1	.	.	.
74-77	5.1	5.2	.	.	.
78-80	5.1	5.5	.	.	.

Kommentar: Resultaten illustreras i figur 12. Resultaten bygger på svenska valundersökningar 1968–2006 och visar medelvärden på vänster-högerskalan (0=klart till vänster, 10= klart till höger).

Tabell 9. Fem generationers väljarstöd för Vänsterpartiet

Födda Ålder	före 1918	1918– 1945	1946– 1964	1965– 1976	efter 1977
18-21	.	.	10	6	17
22-25	.	2	9	9	9
26-29	.	2	9	11	7
30-33	.	3	9	9	.
34-37	.	3	9	9	.
38-41	.	3	9	5	.
42-45	1	3	7	.	.
46-49	4	3	10	.	.
50-53	3	3	11	.	.
54-57	3	3	9	.	.
58-61	3	4	7	.	.
62-65	3	4	.	.	.
66-69	3	4	.	.	.
70-73	3	5	.	.	.
74-77	2	3	.	.	.
78-80	2	4	.	.	.

Tabell 10. Fem generationers väljarstöd för Centerpartiet

Födda Ålder	före 1918	1918– 1945	1946– 1964	1965– 1976	efter 1977
18-21	.	.	22	7	3
22-25	.	11	16	6	5
26-29	.	20	15	5	9
30-33	.	21	10	6	.
34-37	.	20	9	7	.
38-41	.	18	9	10	.
42-45	17	17	8	.	.
46-49	16	18	6	.	.
50-53	18	16	5	.	.
54-57	17	12	6	.	.
58-61	17	11	10	.	.
62-65	22	11	.	.	.
66-69	21	10	.	.	.
70-73	17	11	.	.	.
74-77	19	11	.	.	.
78-80	16	13	.	.	.

Tabell 9. Fem generationers väljarstöd för Socialdemokraterna

Födda Ålder	före 1918	1918– 1945	1946– 1964	1965– 1976	efter 1977
18-21	.	.	42	38	28
22-25	.	56	43	33	31
26-29	.	54	42	35	29
30-33	.	49	43	37	.
34-37	.	48	42	36	.
38-41	.	50	41	29	.
42-45	48	49	41	.	.
46-49	56	45	43	.	.
50-53	53	47	42	.	.
54-57	53	45	38	.	.
58-61	51	47	38	.	.
62-65	49	46	.	.	.
66-69	50	47	.	.	.
70-73	49	43	.	.	.
74-77	46	44	.	.	.
78-80	47	38	.	.	.

Tabell 11. Fem generationers väljarstöd för Folkpartiet

Födda Ålder	före 1918	1918– 1945	1946– 1964	1965– 1976	efter 1977
18-21	.	.	10	12	13
22-25	.	20	12	10	15
26-29	.	14	12	13	5
30-33	.	12	12	10	.
34-37	.	13	10	13	.
38-41	.	11	12	8	.
42-45	24	13	9	.	.
46-49	12	11	9	.	.
50-53	15	10	11	.	.
54-57	16	10	15	.	.
58-61	14	10	8	.	.
62-65	12	10	.	.	.
66-69	11	7	.	.	.
70-73	12	7	.	.	.
74-77	11	9	.	.	.
78-80	15	7	.	.	.

Tabell 12. Fem generationers väljarstöd för Moderaterna

Födda Ålder	före 1918	1918– 1945	1946– 1964	1965– 1976	efter 1977
18-21	.	.	14	24	23
22-25	.	10	17	24	16
26-29	.	8	16	23	34
30-33	.	14	17	22	.
34-37	.	15	19	18	.
38-41	.	17	17	33	.
42-45	9	17	22	.	.
46-49	12	18	20	.	.
50-53	9	19	19	.	.
54-57	9	22	18	.	.
58-61	13	20	28	.	.
62-65	12	19	.	.	.
66-69	14	19	.	.	.
70-73	17	19	.	.	.
74-77	16	21	.	.	.
78-80	15	20	.	.	.

Tabell 13. Fem generationers väljarstöd för Miljöpartiet

Födda Ålder	före 1918	1918– 1945	1946– 1964	1965– 1976	efter 1977
18-21	.	.	1	6	11
22-25	.	.	2	8	16
26-29	.	.	2	6	12
30-33	.	.	4	8	.
34-37	.	.	6	9	.
38-41	.	1	6	10	.
42-45	.	1	4	.	.
46-49	.	1	5	.	.
50-53	.	2	5	.	.
54-57	.	2	5	.	.
58-61	.	2	3	.	.
62-65	.	2	.	.	.
66-69	.	2	.	.	.
70-73	.	2	.	.	.
74-77	.	2	.	.	.
78-80	.	3	.	.	.

Tabell 13. Fem generationers väljarstöd för Kristdemokraterna

Födda Ålder	före 1918	1918– 1945	1946– 1964	1965– 1976	efter 1977
18-21	.	.	1	4	6
22-25	.	1	2	7	8
26-29	.	1	2	6	3
30-33	.	1	3	9	.
34-37	.	1	4	8	.
38-41	.	1	5	5	.
42-45	0	1	9	.	.
46-49	0	3	7	.	.
50-53	1	3	6	.	.
54-57	2	4	8	.	.
58-61	1	6	5	.	.
62-65	2	6	.	.	.
66-69	2	9	.	.	.
70-73	2	12	.	.	.
74-77	4	10	.	.	.
78-80	5	16	.	.	.

Referenser

- Amnå, E., Ekström, M., Kerr, M. & Stattin, H. (2009). *Political socialization and human agency. The development of civic engagement from adolescence to adulthood*. Statsvetenskaplig Tidskrift 2009, årg 111 nr.
- Brody, R. A. & Sniderman, P. M. (1977). From Life Space to Polling Place: The Relevance of Personal Concerns for Voting Behavior. *British Journal of Political Science* 7(1). Pp. 337–360.
- Campbell, A., Converse, P. E., Miller, W. E. & Stokes, D. E. (1960). *The American Voter*. New York: Wiley.
- Dalton, R. J. & Wattenberg, M. P. (2000). *Parties Without Partisans. Political Change in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press.
- Franklin, M. (2004). *Voter Turnout and the Dynamics of Electoral Competition in Established Democracies Since 1945*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gerber, A. S., Green, D. P. & Shachar, R. (2003). Voting May Be Habit-Forming: Evidence from a Randomized Field Experiment. *American Journal of Political Science*, 47(3). Pp. 540–555.
- Highton, B. & Wolfinger, R. E. (2001). The first seven years of political life cycle. *American Journal of Political Science*, 45(1). Pp. 202–209.
- Holmberg, S. (2007). Partisanship reconsidered. In R. J. Dalton & H. D. Klingemann (Eds.), *The Oxford Handbook of Political Behavior*. Oxford: Oxford University Press.
- Holmberg, S. & Oscarsson, H. (2004). *Väljare: svenskt väljarbete-ende under 50 år*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Johansson, S. (2007). *Dom under trettio, vem bryr sig och varför? Ungdomars värderingar och politiska deltagande*. Göteborgs universitet: Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS).
- Oscarsson, H. (1998). Det unga medborgarskapet. Kapitel i *Demokratiutredningens skriftserie nr 5*. Stockholm: SOU 1998:101.
- Oscarsson, H. (2002). *Spår i framtiden. SOM-rapport 28*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Oscarsson, H. & Holmberg, S. (2008). *Regeringsskifte: Väljarna och valet 2006*. Stockholm: Norstedts.
- Persson, M. & Oscarsson, H. (2010). *Did the egalitarian reforms of the Swedish educational system equalise levels of democratic citizenship?* Scandinavian Political Studies 33(2). Pp. 135–163.
- Phelps, E. (2004). *Young Citizens and Changing Electoral Turnout 1964–2001*. The Political Quarterly 75(3). Pp. 238–248.
- Phelps, E. (2005). *Young Voters at the 2005 British General Election*. The Political Quarterly 76(4). Pp. 477–482.
- Quintelier, E. (2007). *Differences in political participation between young and old people: A representative study of the differences in political participation between young and old people*. Contemporary Politics, 13(2). Pp. 165–180.
- Sörbom, A. (2002). *Vart tar politiken vägen? Om individualisering, reflexivitet och görbarhet i det politiska engagemanget*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- van der Eijk, C. & Franklin, M. (2009). *Elections and Voters*. New York: Palgrave Macmillan.
- Verba, S., Scholzman, K. & Brady, H. E. (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Cambridge, Mass: Harvard University Press
- Zukin, C., Keeter, S., Andolina, M., Jenkins, K. & Delli Carpini, M. X. (2006). *A New Engagement? Political Participation, Civic Life, and the Changing American Citizen*. Oxford: University press.
- Wass, H. (2008). *Generations and turnout. Generational effect in electoral participation in Finland*. *Acta Politica* 35. Helsinki: Department of Political Science, University of Helsinki.

Noter

¹ Se till exempel kapitel 2 och 7 i Franklin 2004 för en forskningsöversikt.

² Den aggregerade datamängden av valundersökningarna 1956–2006 omfattar samtliga riksdagsval under den aktuella perioden. Urvalens storlek varierar från 1 403 (1970) till 3 926 (1988). Antalet unga väljare under 26 år varierar från 104 (1960) till 572 (1988) och antalet förstagångsväljare varierar från 81 (1960) till 297 (1968).

³ Se kapitel 2 (Holmberg & Oscarsson 2004).